

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: ION N. CESĂRESCU

A B O N A M E N T U L

Pe an, în România	30 lei
6 luni	16 "
3 luni	8 "
Străinătate: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni	

A P A R E

De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA & ADMINISTRAȚIA

BUCURESCI

5 — Calea Rahovei — 5

Lângă Palatul Justiției

S U M A R

CODICELE LUI HAMMURABI, REGELE BABILONIEI Traducere după traducerea d-lor Scheil și Winkler de d-l I. Tănoveanu (urmarea 6-a).

JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ:

Curtea de casație, sec. II și Trib. Bacău: *Ministerul de finanțe cu G. Focșa*;

Jud. Ocol. II Iași: *Isac Goldenberg cu Nathalia Hodan*, cu o Observație de d-l D. Alexandresco.

CODICELE LUI HAMMURABI REGELE BABILONIEI

(Urmare a 6-a) (*)

§ 22

Dacă un om a făcut o tâlhărie și e prins, acest om va fi ucis.

§ 23

Dacă tâlharul n'a fost prins, păgubașul va jă-lui cerând tot ce a pierdut înaintea lui Dumnezeu⁽²⁵⁾, și i va da înapoi toate lucrurile pe care le-a pierdut, orașul și împrejurimile pe pământul și în marginile cărora s'a întâmplat tâlhăria⁽²⁶⁾.

§ 24

Dacă e vorba de oameni, orașul și împrejurimile vor plăti o mină de argint pentru oamenii săi.

§ 25

Dacă a izbucnit focul în casa unui om, și (alt) omul care vine să-l stingă, a pus ochii pe lucrul stăpânului casei, și a luat lucrul stăpânului casei, trebuie să-l arunce (pe fur) în focul acela.

§ 26

Dacă un ofițer sașu un soldat⁽²⁷⁾ care s'a îndatorat să meargă pe calea împăratului⁽²⁸⁾, nu merge și năimește un lefegiu⁽²⁹⁾, care merge în locul lui, ofițerul sașu soldatul va fi ucis, iar acela care l'a înlocuit va stăpâni casa sa⁽³⁰⁾.

(*) Veți Curierul Judiciar No. 16, 17, 24, 25 și 35 din anul curent.

⁽²⁵⁾ Înaintea judecătorilor, adică va reclama în judecată.

⁽²⁶⁾ Iată originea instituției numită: *moarte de om*, care se găsește adese-ori prin vechile noastre documente. (Nota I. T.).

⁽²⁷⁾ Scheil spune în notă că „rid gabe” înseamnă literal „conducător de oameni, iar „ba'iru”, „acel care săvârșește, execută.” (oficiu, sbire).

⁽²⁸⁾ Scheil traduce „întreprindere regească”, iar Winkler în notă spune că aceste cuvinte înseamnă „în război” (p. 13, nota 1).

⁽²⁹⁾ Adică soldat plătit.

⁽³⁰⁾ Casa sa cred că e averea, așa că poate aci e vorba de o confiscare generală. (Nota I. T.).

§ 27

Dacă un ofițer sașu un soldat, care spre nenorocirea Regelui fusese prins⁽³¹⁾ iar câmpul și grădina sa fusese date altuia și acesta a luat-o în stăpânire, când acela (prinsul) se întoarce înapoi și intră din nou în orașul său, i se va înapoia grădina și câmpul său, și el le va lua în stăpânire.

§ 28

Când un ofițer sașu un soldat spre nenorocirea Regelui a fost prins⁽³²⁾, dacă fiul poate lua locul tatălui său, atunci să i se dea câmpul și grădina și el să ia în primire slujba tatălui său.

§ 29

Dacă fiul său este încă copil, care nu poate îngriji de averea părintelui său, se va da a treia parte din câmp și din grădină mamei sale și ea l va crește (pe copil).

§ 30

Dacă un ofițer sașu un soldat a părăsit și a lăsat nemuncit câmpul său, grădina sa, casa sa, și dacă un altul a luat în stăpânire câmpul, grădina și casa lui și s'a folosit în timp de trei ani, dacă acela se întoarce înapoi și cere câmpul, grădina sașu casa, ea nu i va fi dată, cel care le a luat în stăpânire și s'a folosit de ele, se va folosi și de aci înainte⁽³³⁾.

§ 31

Dacă el (le) a părăsit un an și vine înapoi, i se va da câmpul, grădina și casa și el din nou și-o va stăpâni.

§ 32

Dacă un ofițer sașu un soldat, care a fost prins pe calea Împăratului (în război), a fost rescumpărat de un neguțator și a venit înapoi în pământul său, dacă în casa lui are mijloace de rescumpă-

(31) Vorbele subliniate nu se găsesc în Scheil, în schimb el zice: care s'a întors în cetățile Regelui. Winkler zice: să ia în primire feuda tatălui său.

(32) Aceiași notă.

(33) Aci e stabilirea prescripției și vedem că la început ea era foarte scurtă, de oare-ce probabil că pe acele vremuri călătoriile depărtate erau puțin obișnuite. Notez că traducerea lui Scheil diferă într-o cât-va de traducerea germană a lui Hugo Winkler pe care am adoptat-o noi: „Dacă un ofițer sașu un sbir de la începutul slujbei sale (sa charge) a neglijat și a lăsat nemuncit câmpul, grădina și casa sa, și dacă un altul după el a îngrijit câmpul, grădina și casa prin o gestiune de trei ani, când se va întoarce și va voi a cultiva câmpul, grădina și casa sa, nu l se vor restitui, ci acela care a îngrijit și administrat în lipsa lui va continua cu gestiunea (vezi p. 136, comp. cu p. 34). (Nota I. T.).

rare, trebuie să se rescumpere, iar dacă în casa ⁽³⁴⁾ sa nu are cu ce să se rescumpere, trebuie să se rescumpere de Biserica oraşului său; dacă în Biserica oraşului său n'are cu ce să-l rescumpere trebuie să-l rescumpere Palatul. Câmpul, grădina şi casa lui, nu trebuie să se dea spre rescumpărare.

(Va urma)

I. Tanoviceanu

JURISPRUDENŢĂ ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE, Secţia II
Audienţa de la 30 Aprilie 1902

Preşedenţia D-lui N. MANDREA, Preşedinte
Ministerul de finanţe cu Gr. Focşa

Curtea de compturi.—Decisia Curţii de casaţie prin care casează, fără trimitere, o decizie a Curţii de compturi, ce condamnă pe un controlor.—Dacă această decizie constituie lucru definitiv judecat.—Dacă Curtea de compturi mai poate judeca pe acel controlor pentru aceleaşi fapte.—Controlorii fiscali.—Când răspund de delapidările comptabililor.—Neglijenţa în verificare.—(Art. 88 din legea de constatare şi percepere a contribuţiilor directe; art. 129 din legea comptabilităţii Statului).

1. *Decisia Curţii de casaţie prin care se admite recursul unui fost controlor fiscal contra unei deciziuni a Curţii de compturi, şi se casează acea decizie fără trimitere, pe motivul că controlorii nu puteau fi judecaţi de Curtea de compturi, neavând Statul, spre a-şi satisface drepturile, de cât să recurgă la calea indicată de dreptul comun, adică să se adreseze la justiţia ordinară, această decizie a Curţii de casaţie, chiar dacă ar fi greşită în drept, constituie lucru definitiv judecat, şi Curtea de compturi, nu mai poate judeca pe acel controlor fiscal, pentru aceleaşi fapte, ori pe ce cale i-ar veni afacerea.*

2. *Art. 88 din legea de constatare şi percepere a contribuţiunilor directe nu poate fi aplicat de cât combinat cu art. 129 din legea comptabilităţii generale a Statului, care declară în mod general că funcţionarii însărcinaţi direct şi special cu supravegherea comptabililor, cum sunt şi controlorii, nu pot răspunde când nu li se poate imputa neglijenţă în îndeplinirea verificărilor.*

Decisiunea 146/902.—Respins recursul făcut de Ministerul de finanţe contra decisiunii Inaltei Curţi de compturi, secţiuni unite cu No. 20/902, dată în proces cu Gr. Focşa.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier N. Predescu;

Pe d. avocat Pretorian din partea intimatului Gr. Focşa, în combaterea motivelor de casare;

Pe d. procuror general G. E. Schina în concluziuni.

Deliberând,

Asupra mijloacelor de casare:

I. «Violarea art. 88 din legea de constatare şi percepere Acest articol face răspunzătorii solidari pe controlorii cu casierii de judeţ de ori-ce sustrageri sau delapidări comise de percepători şi această răspundere este nemărginită şi necondiţionată pentru ori-ce deficiente comise de percepătorii puşi sub controlul lor. Art. 129 din legea comptabilităţii generale din 1894 nu se poate invoca, delapidările fiind comise anterior acestei legi şi nici art. 87 din legea veche a comptabilităţii generale din 1864 de oare-ce acest articol se găseşte abrogat în ce priveşte pe ca-

⁽³⁴⁾ Stăruiesc în ideea că prin cuvântul casă trebuie să se înţeleagă avere. Lucrul nu e de mirat, ci din contră foarte admisibil; oare pecunia (de la pecus vită) nu însemna la Romani avere, iar la noi nu avea oare acelaşi însemnare cuvântul bucate în vechea limbă românească? (Nota I. T.).

sierii şi controlorii, prin art. 88 din legea de constatare şi percepere din 1882.

«În adevăr art. 87 din legea din 1864, care prevede răspunderea funcţionarilor însărcinaţi special şi direct cu supravegherea comptabililor, din cauza lipsei de verificare, este general pentru deficienţele tuturor comptabililor iar nu numai ale percepătorilor, iar legea din 1882 este mai specială regulând în art. 88 răspunderea casierilor generali şi controlorii numai de deficienţele percepătorilor. Din faptul că legiuitorul a găsit cu cale să modifice dispoziţiunile legii din 1864, regulând special răspunderile casierilor şi controlorilor de deficienţele percepătorilor, rezultă dar, voinţa sa de a-l face răspunzător de aceste deficienţe, fără nici o restricţiune, şi fără a mai fi nevoie să se dovedească neglijenţa sau lipsa de verificare din parte-le».

II. «În cestiune de fapt Curtea de compturi comite o gravă eroare de fapt, intru cât controlorul Focşa tocmai prin faptul că a dovedit în atâtea rânduri neregularităţi din partea percepătorului faţă de contribuabili în 1891, urma a-l verifica de aproape gestiunea sa faţă de casele publice, neputându-se apăra de răspundere prin faptul că a făcut cunoscut Administraţiei acele neregularităţi, intru cât era de dator să-l controleze dacă n'a comis delapidări în prejudiciul caselor publice. Faptul că Focşa singur a denunţat cazul parchetului, atunci când a descoperit falsurile în prejudiciul Statului, nu-l poate apăra de răspundere, căci aceasta este datoria controlorului pentru a nu da loc la întârzieri şi a se grăbi arestarea delapidatorului. Aceasta nu poate acoperi neglijenţa sa de a nu fi descoperit delapidările care s'au perpetuat timp de mai mulţi ani, fără a-l fi descoperit, mai ales că după cum constată chiar Curtea de compturi, la cele mai multe inspecţiuni făcute percepătorului nu verifica chitanţele cu suşele lor».

Având în vedere că se constată că Curtea de compturi prin decisia sa No. 129 din 1894 declarând pe intimatul Focşa răspunzător împreună cu un fost casier de o sumă delapidată de un percepător,—în urma recursului său însă, Curtea de casaţie, s. II, p. în decisia din 12 Decembrie 1894, a casat acea decizie fără trimitere, pentru motivul că controlorii nu ar putea fi judecaţi de Curtea de compturi, neavând Statul spre a-şi satisface drepturile, de cât pe calea indicată de dreptul comun, adică de a se adresa la justiţia ordinară; că, cu toate acestea, Curtea de compturi, în urma unei decisiuni pronunţată de Ministerul de finanţe la 1897 asupra intimatului, şi în urma apelului făcut de el, Curtea de compturi ca instanţă de apel condamnă din nou pentru acelaşi fapt asupra căruia se pronunţase Curtea de compturi la 1894 şi recurgând condamnatul Focşa la Curtea de casaţie, aceasta, prin decisia din 5 Februarie, casează decisia Curţii de compturi, însă cu trimetere; că din cauza trimeterei pronunţată, Curtea de compturi, prin decisiunea din 11 Octombrie 1901, judecă din nou cestiunea privitoare pe intimatul de azi, Focşa, ca fost controlor, cercează dacă în principiu Focşa ca fost controlor e justiţiabil de tribunalele ordinare sau de Curtea de compturi, şi declară că Curtea de compturi e competentă a-l judeca pentru răspundere din cauza delapidării de sume de către un percepător; dar în fapt, majoritatea Curţii de compturi găseşte că nu se poate imputa intimatului de azi Focşa, nici o neglijenţă, şi că el a depus silinţă în supravegherea contabilului pus sub controlul lui, şi pentru această consideraţie de fapt, Curtea de compturi apără pe intimatul Focşa de plata sumelor la care a fost condamnat prin decisia Ministerului de finanţe din 13 Octombrie 1897;

Având în vedere că Ministerul de finanţe recurge contra decisiiei Curţii de compturi din 1901 pentru motive care sunt şi ale minorităţii Curţii de compturi, din decisia supusă recursului;

Considerând că Curtea de compturi, prin decisia No. 20 din 11 Octombrie 1901, supusă recursului, discutând şi afirmând că Curtea de compturi are competenţa a judeca pe Focşa pentru răspunderea ce 'i incumbă din cauza sumelor delapidate de percepător, nu 'şi dă bine seamă de decisiile Curţii de casaţie pronunţate în cauză şi de autoritatea ce trebuie a fi atribuită lucrului judecat rezultând din ele, şi se înşală asupra scopului pentru care Curtea de casaţie a crezut util a nu ordona

trimetere prin decizia No. 34 din 5 Februarie 1901; că, în această cauză, Curtea de compturi nu mai putea cere răspunderea fostului controlor Focşa, pentru că este lucru judecat; că numai pe cale ordinară adresându-se Statul la instanţele judecătoreşti ordinare putea cere satisfacerea drepturilor sale, şi aceasta se confirmă prin decizia Curţii de casaţie din 1894 şi din 1901 şi sensul trimeterei pronunţată de Curtea de casaţie prin decizia din 5 Februarie 1901 nu era altul, de cât că Curtea de compturi să poată nu din nou intra în cercetarea cauzei privitoare pe fostul controlor Focşa, ci numai să i dea ocazie a înţelege că nu putea la 1898 să cerceteze o cauză definitiv judecată, şi precum atunci aşa şi în urma trimeterei să declare că este lucru judecat şi să i decline competenţa, respectând prin aceasta autoritatea lucrului judecat ce rezultă pentru Curtea de compturi din decizia Curţii de casaţie din 1894;

Considerând că chiar dacă am admite că Curtea de casaţie, la 1894 şi la 1901, ar fi greşit în drept asupra cestiunii dacă într'adevăr fostul controlor Focşa poate fi judecat de Curtea de compturi şi declarat că are a răspunde pentru faptul neglijenţei supravegherii unui comptabil lui subordonat, sau dacă numai instanţele judecătoreşti ordinare au această competenţă, totuşi decizia Curţii de casaţie constituie lucru judecat în sensul că numai instanţelor judecătoreşti ordinare putea fi deferită cauza privitoare pe Focşa, dacă are să răspundă sau nu;

Că de efectele deciziilor Curţii de casaţie trebuia să i dea seama şi Ministerul de finanţe şi Curtea de compturi, şi să nu se amestece în cercetarea unei cauze din anul 1893 a cărei judecare era definitiv hotărâtă, că se cuvine instanţelor judecătoreşti ordinare; şi Ministerul de finanţe dându-i bine seama de cele urmate trebuia să se abţină să mai facă recurs contra deciziilor Curţii de compturi din 11 Octombrie 1901; că aşa fiind, recurs ar fi trebuit şi putut să se facă numai în interesul legii contra ultimei decizii a Curţii de compturi din 1900, spre a se da a înţelege că e principiu de ordine publică, care are a fi respectat şi de Curtea de compturi, când Curtea de casaţie a sustras competenţa Curţii de compturi judecarea unei cauze, şi a declarat aceasta şi la 1894 şi la 1901, prin decisiunile sus menţionate;

Considerând că recursul, precum îl face Ministerul de finanţe, este şi neîntemeiat: 1) pentru că nu se întrevade acea responsabilitate specială introdusă prin art. 88 al legii de constatare care ar fi în orice caz şi fără nici o restricţiune, când prin art. 88 citat, nu se deroagă art. 129 al legii contabilităţii şi când prin acest art. în mod general se declară că funcţionarii însărcinaţi direct şi special cu supravegherea contabilităţii, între care intră şi controlorii, nu pot răspunde, când nu li se poate imputa o neglijenţă în îndeplinirea verificărilor; că, ast-fel, art. 88 din legea de constatare nu poate fi aplicat de cât combinat cu art. 129 al legii contabilităţii; şi 2) pentru că nu se poate imputa Curţii de compturi eroare gravă de fapt, când aceasta stabileşte că fostul controlor n'a fost neglijent în supravegherea ce avea să o exercite asupra percepătorului delapidator;

Că de aceea ambele motive au a fi respinse ca neîntemeiate;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge, etc.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI BACĂU

Audiența de la 9, 11, 16 și 19 Septembrie 1903

Președinția D-lui DIONISIE IONESCU, Jude de ședință
Sentința civilă No. 474

Autoritatea lucrului judecat. — Motivele pe care se bazează. — Scopul ei. — Dacă poate să rezulte dintr'o hotărâre dată de o instanță necompetentă. — Condiții. — Decisiile Curții de compturi. — Dacă pot constitui lucru judecat. — Controlorii financiari.

Daune. — Rețineri fără drept din retribuția unui

funcționar. — Daune cauzate funcționarului. — Obligația Ministerului de a le repara. — (Art. 998 din C. civil).

1. *Excepțiunea lucrului judecat fiind basată pe motive de ordine publică și având de scop de a pune capăt proceselor, precum și de a evita hotărâri contradictorii, poate să rezulte și dintr'o decisiune dată de o instanță necompetentă, destul numai ca aceea instanță să aibă atribuțiuni judecătorești și să fie recunoscută ca atare în puterea unei legi.*

Ast-fel, decisiile Curții de compturi, pot fi opuse ca lucru definitiv judecat, întru cât această Curte are atribuții judecătorești și este recunoscută ca instanță cu asemenea atribuții prin legea sa organică.

2. *Reținerile făcute de un Minister, din retribuțiunea unui funcționar din acel minister, fără drept și fără să existe la mijloc vre-o sentință judecătorească definitivă, în baza căreia să fi putut face acele rețineri, constituie un act ilegal ce cauzează acelui funcționar daune, pe care, conform art. 998 din Codul civil, Ministerul urmează să le repare.*

Tribunalul deliberând și,

Având în vedere opozițiunea făcută de Ministerul de Finanțe prin d-l avocat al statului din județul Bacău, contra sentinței acestui tribunal No. 406, din 26 Iunie 1903, prin care se respinge ca nesusținută acțiunea intentată de Minister, contra lui G. Focşa, pentru bani și se admite cererea reconvențională a acestuia din urmă, condamnându-se Ministerul de Finanțe a restitui lui Focşa suma de lei 3202 bani 10 cu procente legale de la data intentării acțiunii până la achitare, plus cinci sute lei cu titlu de daune și 200 lei cheltueli de judecată;

Având în vedere susținerile orale și scrise ale părților precum și actele propuse în instanță;

Având în vedere că, prin efectul opozițiunii, afacerea fiind pusă din nou în starea în care se găsea anterior sentinței opoșate, urmează a se cerceta din nou temeinicia ambelor acțiuni;

În ce privește acțiunea Ministerului de Finanțe:

Având în vedere că rezultă din desbateri și actele prezentate de părți că Înalta Curte de compturi prin decizia No. 129/93 declarând pe intimatul Focşa, în calitate de controlor fiscal, răspunzător dimpreună cu Casierul general al județului Bacău, Gh. Poljer, pentru nisce delapidări făcute de fostul percepător al circ. a 5-a Șerbești din județul Bacău, Ștefan Baronescu, condamnă pe amândoi să plătească statului în părți egale suma delapidată de 9408 lei 35 bani; — că în urma recursului făcut de Focşa contra acestei deciziuni, Curtea de casație s. II prin decizia No. 433/94 a casat această decisiune fără trimetere în ce privește pe Focşa, pentru motivul că controlorii nu puteau fi pe atunci judecați de Curtea de compturi ci de către instanțele judecătorești ordinare. Că după această casare în urma deciziunii No. 70891/97 pronunțată de Ministerul de Finanțe în prima instanță și în urma apelului făcut de Focşa contra acestei deciziuni, Curtea de compturi ca instanță de apel, a condamnat din nou pe Focşa prin decizia No. 164/98 pentru același fapt pentru care l judecase prin decizia No. 129/94; că Focşa recurgând din nou la Curtea de casație, această Curte prin decizia No. 34/901 a casat și această decisiune a Curții de compturi, tot pentru aceleași motive și ca fiind lucru judecat, însă de astă dată cu trimetere; că din cauza acestei trimeterei Curtea de compturi în loc de a i declina competența și a constata autoritatea de lucru judecat rezultând din decizia Curții de casație No. 433/94, judecă din nou afacerea privitoare pe intimatul Focşa, se declară competente de a l judeca pentru

responderea sa ca controlor de delapidările comise de perceptorul Baronescu și în fapt, majoritatea Curței prin decizia No. 20/901 pronunțată în secțiunii unite găsim că nu i se poate imputa intimatului Focșa nici o negligență și că a depus toate diligențele posibile pentru supravegherea perceptorului delapidator, îl apără de plata sumelor la care fusese condamnat de Minister prin decizia No. 70891/97; că în fine, în contra acestei decisiuni, Ministrul de Finance făcând recurs în casație, a invocat ca mijloace de casare următoarele două motive: 1. violarea art. 88 din legea de constatare și percepere, care prevede în ce privește pe controlori și casierii generali de județ o responsabilitate solidară nemărginită și ne condiționată pentru delapidările comise de percepții puși sub controlul lor; și al 2-lea eroare grosieră în ce privește aprecierea faptelor, din care rezultă că Focșa, n'a fost destul de diligent în supravegherea perceptorului pus sub controlul său. Ambele aceste motive fiind cercetate și discutate de Curtea de casație secția II-a prin decizia No. 146/902 (*), dânsa a respins recursul făcut de Ministerul de Finance, și a întărit ast-fel deciziunea Curței de compturi secțiunii unite No. 20/901; pe baza acestei decisiuni a Curței de casație investită cu formula executorie, intimatul Focșa a cerut Ministerului să-i restituie suma de 3202 lei 10 bani, reținută treptat din salariul său de controlor, încă din anul 1894, dar cererea i-a fost respinsă de Minister: care cere astă-zi din nou prin acțiunea intentată înaintea tribunalului, ca în baza art. 88 din legea de constatare și percepere, să fie obligat Focșa a plăti statului suma de 4704 lei 17 bani jumătate din suma de 9408 lei 35 bani, delapidată de fostul perceptor St. Baronescu, în timpul când el a fost controlor;

Având în vedere că intimatul Focșa, opune în contra acestei acțiuni a Ministerului de Finance, autoritatea lucrului judecat, rezultând din deciziunea Curței de compturi secțiunii unite No. 20/901;

Având în vedere că această obiecțiune făcută de Focșa este întemeiată; că în adevăr Curtea de compturi prin menționata deciziune judecând pe Focșa, pentru aceleași pretențiuni formulate astă-zi de Ministerul de Finance în contra sa l-a apărât în totul de aceste pretențiuni;

Că această deciziune fiind atacată cu recurs de Ministerul de finance, recursul a fost respins și decizia Curței de compturi a intrat în puterea lucrului judecat;

Că întâmpinarea făcută de d-l avocat al Statului cum că decizia Curței de compturi No. 20/901 nu poate avea autoritatea de lucru judecat, întru cât dânsa conform decisiunilor Curței de casație s. II No. 433/94 și 34/901 nu ar fi fost competente a judeca pe Focșa, nu poate fi ținută în seamă, de oare-ce această deciziune, nefiind atacată cu recurs pentru acest motiv, ci pentru alte motive de fond, care au fost respinse de Curtea de casație, dânsa a rămas definitivă și neatacabilă și este opozabilă Ministerului față de care a fost dată;

Că, de alt-mintrelea, excepțiunea lucrului judecat fiind basată pe motive de ordine publică și având de scop de a pune capăt proceselor, precum și de a evita hotărâri contradictorii, poate să rezulte și dintr-o deciziune dată de o instanță incompetentă, destul numai ca acea instanță să aibă atribuțiuni judecătorești, și să fie recunoscută ca atare în puterea unei legi, după cum în specie este Curtea de compturi;

Că pentru aceste motive fiind lucru judecat în cauză, acțiunea Ministerului de finance, precum și opoziția fiind neîntemeiate, urmează să fie respinse, menținându-se sentința tribunalului;

În ce privește acțiunea reconvențională făcută de Grigore Focșa contra Ministerului de finance, pentru restituirea sumei de 3202 lei 10 bani și plată de daune cauzate din pricina reținerii pe nedrept a acestei sume:

Având în vedere că din certificatul Administrațiunei financiare Bacău No. 13997/903, aflat la dosar, se stabilește că încă din anul 1894 Ministerul a reținut lui Focșa, din salariul său de controlor, lunar, timp de 6 ani de zile, până în anul 1900, o sumă totală de lei 3202 bani 10, pentru acoperirea deficitului lăsat de perceptorul Ștefan Baronescu; că, întru cât această sumă de bani, față cu deciziunea Curței de compturi No. 20/901 se deține încă și astă-zi fără nici un drept, Ministerul, urmează a fi obligat să restituie acești bani reclamantului;

Considerând că această reținere fiind făcută de Minister fără drept și fără să existe la mijloc vre o sentință judecătorească definitivă, evident că Ministerul prin acest act nelegal a cauzat reclamantului daune pe care conform articolului 998 Cod civil, urmează să le repare;

Că, în aprecierea acestor daune, dacă am avea în vedere numai dobînda legală de care a fost lipsit reclamantul, din momentul reținerii acestei sumi de bani și până în prezent, totuși suma de 500 lei ce i s'a acordat deja de tribunal prin sentința opoasă, nu ar fi suficientă pentru acoperirea ei;

Că, prin urmare, opoziția făcută de Ministerul de finance prin d-l avocat al Statului contra sentinței acestui tribunal No. 406/903 și din acest punct de vedere fiind neîntemeiată, urmează să fie respinsă, menținându-se în totul această sentință;

Pentru aceste motive, redactate de d-nul Jude de sedință, respinge ca nefondată opozițiunea făcută de Ministerul Financelor, etc.

(ss) Dionisie Ionescu, G. Berea.

Observație.—O hotărîre, greșită de ar fi, și dată chiar de o instanță incompetentă, are puterea lucrului judecat, dacă partea în drept n'a făcut ca acea hotărîre să fie reformată sau anulată pe căile legale. Cpr. în acest sens: D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, t. VII, p. 448, 496, text și nota 4, 515, text și nota 3. Veđi și cartea de judecată a Judec. ocol. II Iași, publicată cu nota Directorului nostru, tot în acest No. Decisiile pronunțate de Curtea de compturi, rămase definitive, au și ele autoritatea lucrului judecat, în cât privește atribuțiile sale judecătorești. Veđi D. Alexandresco, *op. cit.*, t. VII, pag. 669, text și nota 1.

(N. R.)

JUDECATORIEA OCOLULUI II IAȘI

Audiența de la 13 Ianuarie 1904

Isac Goldenberg cu Nathalia Hodan

Cartea de Judecată No. 49

Hotărîre greșită. — Puterea lucrului judecat. — (Art. 1201 C. civ.).

Servituți discontinue și aparente. — Servitutea de trecere manifestată printr'un semn exterior aparent. — Stabilirea servituței prin destinația proprietarului. — (Art. 627 Cod. civ.).

Acte declarative de drepturi. — Hotărîri judecătorești - Oponerea lor terților fără a fi fost transcrise. — (Art. 722 Pr. civ.).

1) O hotărîre judecătorească, ori cât de greșită ar fi, se consideră ca expresiunea adevărului, și are puterea lucrului judecat, îndată ce ea a devenit definitivă.

2) O servitute discontinuă și aparentă precum ar fi, de exemplu, o servitute de trecere mani-

(*) A se vedea publicată în acest număr p. 326.

festată printr'un semn exterior aparent, de pildă : o uşă, o porţiţă, etc., poate, după art. 627 Cod civ., să rezulte dintr'o convenţie tacită, presupusă legalmente şi dedusă din semnul aparent prin care ea se manifestă şi din destinaţia proprietarului sau părintelui de familie, căreia ea se datoreşte.

Ast-fel, când o persoană dăruieşte cui-va un imobil asupra căruia există un drept de trecere în folosul unui alt imobil care aparţinea aceluiaş proprietar, fără a se închide trecerea care exista din capul locului, când ambele imobile aparţineau dăruitorului, asemenea împrejurare poate fi foarte bine apreciată în sensul că, cu toată tăcerea părţilor, voinţa lor comună a fost de a se păstra vechia stare de lucruri, adică : dreptul de trecere.

3) *În dreptul nostru, numai actele constitutive sau translativ de drepturi reale imobiliare fiind supuse transcrierii, de aici urmează că hotărârile judecătoreşti, care necontestat sunt numai declarative, iar nu translativ de drepturi, sunt opozabile terţilor fără a fi transcrise.*

S'au ascultat d-nii avocaţi I. Voişel, din partea reclamantului Isac Goldemberg, Henry Sutz, din partea părţii Natalia Hodan, şi Pandele Zamfirescu din partea Primei Societăţi de Economie din Iaşi, chemată în garanţie.

Judecata,

Având în vedere acţiunea intentată de Isac Goldemberg, proprietar al imobilului din str. de Sus No. 151, contra d-nei Natalia Hodan, pentru a i se recunoască dreptul de trecere prin cerdacul şi scara imobilului învecinat, proprietatea numitei părţi, situat în aceeaşi stradă No. 149, cum şi cererea de chemare în garanţie formulată de numita pârîtă contra Primei Societăţi de Economie din Iaşi, reprezentată prin d-l avocat P. Zamfirescu ;

Considerând că din actele prezentate în cauză şi din desbaterile urmate, se constată în fapt următoarele : Imobilul din str. de Sus No. 151, proprietatea reclamantului, şi imobilul din aceeaşi str. No. 149, proprietatea părţii, au fost acum 27 ani în urmă proprietatea aceleiaşi persoane, Dimitrie Ghiţescu, care le-a construit ; şi cum ambele imobile erau alipite unul lângă altul, scara şi cerdacul, construit la latura despre răsărit a acestui din urmă imobil, serveau la comunicarea cu etajurile de sus ale ambelor imobile. În anul 1876, însă, Dimitrie Ghiţescu donează fiicei sale, Sofia Hristodorescu, imobilul No. 149, fără a închide printr'un perete de scânduri trecerea anterioară practică prin scara şi cerdacul acestui imobil în favoarea imobilului No. 151, şi fără a stipula în actul de donaţie încetarea acestei treceri. După un an de la căsătorie, donatara, Sofia Hristodorescu, se încearcă a interzice părintelui ei, D. Ghiţescu, trecerea în chestiune ; acesta însă o cheamă în judecată înaintea Judecătoriei ocolului III Iaşi, cerând a fi condamnată fiica să-i recunoască dreptul de trecere prin cerdacul şi scara imobilului donat ei, distrugându-se în acelaşi timp obstacolele puse spre a-i împedea exercitarea lui. Judecătorie, constatând existenţa în favoarea imobilului reclamantului Ghiţescu a dreptului de trecere prin cerdacul şi scara imobilului părţii, drept provenit, pe baza art. 627 Cod civil, din destinaţia părintelui de familie, prin cartea de judecată din 17 Septembrie 1877, menţine libera exercitare a acestui drept. Hotărîrea aceasta a rămas apoi definitivă, prin primirea ape-

lului făcut contra ei de către pârâtă, şi s'a investit cu formulă executorie la No. 517 din 1901. După această hotărîre, timp mai bine de 22 ani, proprietarii şi chiriaşii, cari după vremuri au locuit în etajul de sus al casei No. 151, au continuat neîntrerupt a trece prin cerdacul şi scara imobilului No. 149, fără a fi împedicaţi de nimene. Acum doi ani şi jumătate în urmă însă, imobilul No. 149 devenind proprietatea Primei Societăţi de Economie din urbea Iaşi, aceasta găseşte de cuviinţă să închidă trecerea arătată printr'un perete de scânduri, profitând de împrejurarea că imobilul No. 151 trecuse în proprietatea Creditului Urban din Iaşi. Astăzi însă reclamentul Isac Goldemberg, cumpărând de la Credit casa No. 151, şi găsind între documente şi cartea de judecată pomenită mai sus, a intentat prezentul proces d-nei Natalia Hodan, noua proprietară a imobilului No. 149, pentru a i se recunoască vechiul drept de trecere, iar pârîta, la rîndul ei, a chemat în garanţie pe Prima Societate de Economie, care i-a vîndut acest imobil ;

Considerând că, în drept, atât avocatul d-nei Hodan, cât şi reprezentantul Primei Societăţi de Economie, au conchis la respingerea reclamaţiei d-lui Goldemberg pentru două motive : 1) Că servitutea de trecere, fiind necontinuuă şi neaparentă, potrivit art. 624 Cod civil, nu poate fi constituită de cît prin titlu, iar nici de cum prin destinaţia părintelui de familie ; or dacă e aşa cartea de judecată prezentată de reclamant nu poate decide alt-fel, călcînd legea, ea nu poate consacra nici un drept real de servitute, ci cel mult dispoziitivul ei poate fi înţeles în sensul că prevede o permisiune de trecere dată de fiica Sofia Hristodorescu exclusiv în favoarea personală a tatălui ei Ghiţescu ; 2) Că chiar dacă judecata ar aprecia că cartea de judecată în chestiune ar alcătui un titlu constitutiv al unui drept real de servitute, totuşi nu poate avea efect de cît între părţile, cari au figurat în ea, iar nici de cum faţă de cei de al treilea, cum în specie este pârîta Hodan, căreia nu-i poate fi opozabilă, întru cît n'a fost transcrisă în registrul tribunalului, conform cerinţelor art. 722 al. 3 Proc. civ., care prevede în mod general că toate actele de asemenea natură, decî, şi hotărîrile judecătoreşti, sunt supuse transcripţiei ;

Asupra primului motiv :

Având în vedere că, din dispoziitivul şi din motivele cărţii de judecată prezentate de reclamant, se constată cu evidenţă că între părţile litigante nici vorbă n'a fost măcar de îngăduirea de către Sofia Hristodorescu a unui drept personal de trecere în favoarea exclusivă a părintelui ei, D. Ghiţescu, drept care să se mărginească în mod restrictiv numai la folosinţa acestuia, ci, din contră, chestiunea dedusă în judecata Ocolului III Iaşi a fost dacă Ghiţescu, ca proprietar al imobilului din strada de Sus No. 151, mai poate, sau nu, exercita dreptul de trecere prin cerdacul şi scara imobilului vecin No. 149, după ce a donat acest imobil fiicei sale, şi judecătorie îi recunoască şi menţine acest drept, argumentînd, pe baza art. 627 C. civ., că : «dacă proprietarul a două imobile stabileşte între ele, printr'un semn văzut, un avantaj care ar constitui o adevărată servitute, dacă bine înţeles ele ar aparţine la doi proprietari diferiţi, atunci acest avantaj, după înstrăinarea unui imobil, devine, prin destinaţiunea părintelui de familie, o adevărată servitute în favoarea fondului neînstrăinat, spre înlesnirea căruia avantajul fusese stabilit». În specie de faţă, însă, este absolut indiferentă chestiunea de a se şti dacă o servitute de trecere poate fi constituită numai prin titlu, sau şi prin destinaţia părintelui de familie, de oare-ce, în această privinţă, există cartea de judecată arătată, care curmă chestiunea în sensul din urmă, şi care chiar greşită de ar fi, precum pretind pârîţii de azi, totuşi pentru această instanţă trebuie să-şi producă efectele sale, întru cît este definitivă, investită cu formulă executorie, şi deci,

are caracterul lucrului judecat. (*D. Alexandresco*, vol. VII, p. 448).

De altminterlea, credem că argumentările părților asupra acestei chestiuni nu sunt de loc întemeiate în drept, și că hotărîrea judecătorească de ocol, deși slab și insuficient motivată, totuși în princip e dreaptă. În adevăr, după o vie controversă, fiind în prezentă în doctrina juridică nu mai puțin de cît vre-o șapte sisteme, jurisprudența și doctrina franceză în mod aproape constant s'a stabilit astăzi în sensul că art. 627 C. civ. consacră un mod particular de stabilire a servituților discontinue și aparente (cum de pildă ar fi servitutea de trecere, când e manifestată printr'un semn exterior aparent: o ușă, o porțiță, etc.), mod rezultat dintr'o convențiune tacită, presupusă legalmente și dedusă din semnul văzut, prin care se manifestă servitutea, și din destinația părintelui de familie, căreia se datorește. În specia noastră *D. Ghițescu*, donând fiecei sale Sofie, imobilul No. 149. fără a încheie trecerea ce de mai înainte exista, și fără a stipula în actul de donație încetarea acestei treceri, evident că o asemenea împrejurare poate foarte ușor fi apreciată în sensul că, cu toată tăcerea părților, voința lor comună a fost de a se păstra vechea stare de lucruri, adică trecerea. (În acest sens a se vedea: *Baudry et Chauveau*, vol. V, p. 844 și urm.; asemenea și *Aubry et Rau*, vol. III, pag. 86, 87 text și nota 9; *Demolombe* vol. XII, No. 821). O părere contrară e susținută cu multă putere de jurisconsultul *D. Alexandresco*, vol. III, pag. 184, după care, art. 627 ar prevedea cazul de reconstituire a servituților stinse prin confuziune, conf. art. 638 C. civ.

Că ast-fel fiind, primul motiv este neînțelemt.

Asupra motivului al doilea:

Având în vedere că principiul de drept constant, existent în această privință, consacrat și de art. 722 Pr. civ., este că sunt supuse transcripției numai actele constitutive sau translativ de drepturi reale imobiliare, iar nu și acele declarative sau recognitive de drepturi; că de la acest princip legiuitorul nostru a admis căte va excepții, între care e și transacția asupra drepturilor reale, care deși are caracter declarativ, totuși a supus-o transcripției. În ce privește hotărîrile judecătorești în general, ele fiind declarative de drepturi, evident că nu pot fi supuse transcripției, afară doar de cazul excepțional, când hotărîrea ține locul însăși de convenție, sau când constată o convenție verbală creată atuncea translativ de drepturi reale imobiliare. Legiuitorul nostru n'a admis, deci, sistemul preconizat de legea belgiană, după care se transcriu și actele declarative de drepturi. În specia noastră, cartea de judecată din 17 Septembrie 1877 a Judecătorei Ocol. III Iași, recunoscînd și menținînd o servitute de trecere, provenită din destinația părintelui de familie, evident că are eminamente caracterul unei hotărîri declarative de drepturi, și dacă e așa, atunci ea e perfect opozabilă terților persoane, fără a fi în același timp supusă transcripției. (Vezi *D. Alexandresco*, vol. V, pag. 169 nota 2; asemenea și discursul ținut de autorul legii, d-l C. G. Dissescu, cu ocazia desbaterilor în Camera deputaților);

Că, ast-fel fiind, și acest al doilea motiv, invocat de pârți, este neîntemeiat, și deci, acțiunea reclamantului Isac Goldenberg urmează a fi admisă.

Văzînd că pârâta Natalia Hodan n'a pus nici o concluzie pentru cererea sa de chemare în garanție.

Pentru aceste motive, admite acțiunea, etc.

Judecător (s) Vespasian E. biceanu.

Observație. — Cartea de judecată a Judecăt. ocol. II din Iași, ce publicăm astăzi, este foarte importantă. Ea resolvă, în privința servituților, o chestie foarte controversată, asupra căreia nu

există mai puțin de cît cinci și după unii, chiar șase sisteme.

Vom dice numai câte-va cuvinte asupra celorlalte două puncte decise, cu privire la autoritatea lucrului judecat și la netranscrierea hotărîrilor judecătorești, rămînînd a ne ocupa mai pe larg despre ultimul punct privitor la servituți, cu atât mai mult cu cît soluția dată, în această din urmă privință, este nouă în jurisprudența noastră.

Marele principiu al autorității lucrului judecat este atât de absolut și de necesar într'o societate bine organizată, în cît o hotărîre definitivă, greșită chiar de ar fi, dată fără competență, fără observarea formelor legale, și dobîndită, după unii, chiar prin manopere frauduloase (¹), se bucură de autoritatea lucrului judecat, dacă partea în drept, legiuit chemată, n'a usat de căile ordinare sau extra-ordinare, spre a face ca ea să fie reformată sau anulată (²).

«Dacă pretorul, în cunoștință de cauză, a ordonat din eroare, sau chiar pe nedrept, per errorem, vel etiam ambitiose, dice o lege din Digeste, ca o moștenire să fie dată cui-va, în virtutea unui fidei-comis, interesul public cere ca această hotărîre să fie executată, din cauza autorității ce trebuie să se recunoască lucrului judecat: *propter rerum judicatarum auctoritatem* (³)».

Aceasta dovedește că autoritatea lucrului judecat interesează în gradul cel mai înalt ordinea publică. De aceea, în toate legiuirile găsim înscris acest principiu, vechi cît lumea: *Res judicata pro veritate habetur, sau accipitur* (⁴). Un jurisconsult spaniol din secolul al XVI-lea, Cavarruyas, a dis că autoritatea lucrului judecat este mai tare de cît însuși adevărul: *Auctoritas rei judicate praevalet veritati*. «Judecățile ce au luat sfîrșit după pravilă și cu desfaceri și isbrîniri, dice Andronaki Donici, nici cu porunca stăpînirii nu se pot strica» (capit. 42, § 2).

Cu toate-acestea, principiul salutar și necesar al autorității lucrului judecat, despre care Cicerone a dis: «*Status reipublicae rebus judicatis maxime continetur*» (⁵), n'a existat în realitate, la noi,

(¹) Vezi decisiile și autorii citați în t. VII a Comentariilor noastre, p. 497, nota 1.—Vezi însă Cas. rom. Bulet. s a II, 1892, p. 889.

(²) Cpr. Trib. Roman, *Dreptul* din 1899, No. 20. Cas. rom. Bulet. 1889, p. 1026 și *Dreptul* din 1890, No. 6. Trib. Bacău și Cas. rom., decisi publicate tot în acest număr. P. Tuozzi, *L'autorità della cosa giudicata*, 31 urm. Ricci, *Delle prove*, 349. Lacoste, *De la chose jugée*, 121 urm., p. 46 urm. (ed. a 2-a, 1904). Vezi și autoritățile citate în t. VII a Coment. noastre, p. 497, nota 2.

(³) L. 65, § 2, Dig., *Ad S. Consultum Trebellianum*, 36. 1.

(⁴) L. 207, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50. 17; L. 25, Dig., *De statu hominum*, 1. 5. Vezi t. VII a Coment. noastre, p. 448 și 577.

(⁵) Cicero, *Pro Sulla*, capit. 22. Vezi t. VII a Coment. noastre, p. 451, text și nota 1.

până la Regulamentul organic. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 364 din acest Regulament (al Moldovei), prima Constituție a Românilor: «Spre continuarea însemnatelor nepriinți a înoiniei judecăților și a necuviințelor care urmează prin nestatornicia celor judecate și a proprietății, precum și împrosptarea de necurmăte pricină, care învecinând prigonirile, au înriurire și asurpa caracterului, se legiuște că: orî-ce pricină hotărâtă de Divanul domnesc, este în veci curmată, și nu se va putea înoini la nici-o întâmplare, nici în vremea Domnului aceluia, nici de către urmașii lui ⁽⁶⁾».

Al doilea punct din sentința ce adnotăm este relativ la netranscrierea hotăririlor judecătorești. Aceste hotăriri, ne mai fiind astăzi constitutive, ci declarative de drepturi ⁽⁷⁾, nu sunt supuse transcrierii, pentru-că, în legislația noastră, actele *declarative* de proprietate sau de drepturi nu sunt supuse transcrierii, după cum a declarat d-l Ministru C. G. Dissescu în Cameră ⁽⁸⁾; de unde rezultă că o hotărare poate fi opusă terțiilor, independent de orî-ce transcriere. În legea belgiană, sunt din contră supuse transcrierii: toate actele între vii cu titlu gratuit și oneros, translativ sau *declarative* de drepturi reale imobiliare altele de cât privilegiile sau ipotecile (art. 1 L. din 16 Decembre 1851), și acest sistem este cu mult preferabil.

Venim, în fine, la cel mai important punct din sentința ce adnotăm, relativ la servituți.

Servituțiile se stabilesc: 1° prin titlu; 2° prin prescripție, și 3° prin destinația proprietarului, *du père de famille*, țice Codul fr., *per la destinazione del padre di famiglia*, țice Codul italian (art. 629).

Art. 628 din Codul Calimach (480 C. austriac) dispune că: «Titlul șerbirei se întemeiază asupra tocmelei, voinței cei de pe urmă, *judecătoreștei hotăriri* care s'au dat în vremea împărțelei unei moșii răzeșești, sau în sfârșit, asupra prescripției vremei».

Destinația proprietarului este deci înlocuită în acest Cod, ca și în acel austriac, prin hotărarea judecătorească. Astăzi, servituțiile nu mai pot fi

stabilite prin asemenea hotăriri (*adjudicatiune*), după cum era altă dată la Romani și în vechea legiuire a Moldovei, pentru-că servitutea neputând fi constituită de cât de proprietarul capabil de a înstrăina, tribunalele nu pot să aibă dreptul de a înstrăina bunurile particularilor. «Judecătorii nu mai pot să creeze astăzi nici servituți reale, nici servituți personale», țice Aubry et Rau ⁽⁹⁾.

Prin destinația proprietarului sau a părintelui de familie, după cum se exprimă Codul fr. și acel italian, trebuie să înțelegem dispoziția sau așezarea prin care proprietarul a două fonduri a destinat unul din ele la serviciul celui-l'alt. *Destinația* este deci aci faptul, sau mai bine ȳis, intențiunea de a consacra un imobil la aducerea unui serviciu oare-care pentru exploatarea unui alt imobil.

Acest mod de stabilire a servituțiilor, necunoscut atât în dreptul nostru anterior cât și în dreptul roman, își are origina sa în dreptul cutumier francez: «*Destination du père de famille vaut titre*», țicea Loysel.

După art. 625 din Codul civil, numai servituțiile continue și aparente pot fi stabilite prin destinația proprietarului. Servituțiile *neaparente* nu pot deci nici într'un caz să rezulte din destinația proprietarului. Articolul 627 pare însă să declare aplicabil acest mod de stabilire a servituțiilor care sunt aparente, fără a fi continue. Iată, cum se exprimă acest text, care a dat loc la dificultăți serioase: «Dacă proprietarul a două proprietăți, între care există un semn vȳdut de servitute, înstrăinează una din proprietăți, fără ca contractul să conțină nici-o convențiune atingătoare de servitute, ea urmează de a exista într'un mod activ și pasiv în favoarea fondului înstrăinat, sau asupra fondului *înstrăinat* ⁽¹⁰⁾».

Acest text pare a fi în contradicere flagrantă cu art. 625, care dispune că: «Destinația proprietarului ține loc de titlu în privința servituțiilor *continue* și aparente». De aceea, de o sută de ani, jurisconsultii discută mereu asupra sensului acestor texte, fără a parveni a fi de acord ⁽¹¹⁾.

Cartea de judecată ce adnotăm resolvă această

(6) Veđi t. VII a Coment. noastre, p. 452.

(7) Veđi asupra acestui principiu incontestabil, t. VI a Coment. noastre, p. 663, text și nota 6. Art. 1236 din C. civil face aplicațiunea acestui principiu când țice că hotărarea care a pronunțat separarea de pȳtrimoniȳ, între bărbat și femece, are efect din ziua cererei în judecată. Art. 457 din acelaș Cod deroagă de la acest principiu în privința interdicției. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1901, No. 30.

(8) Veđi Pr. civ., desbaterile oficiale, p. 631, col. 2.— Prin excepție sunt însă supuse transcrierii: transacțiile asupra drepturilor reale, care nu sunt translativ, ci numai declarative de drepturi (art. 722 5° Pr. civ.) Dintre hotăriri numai acele date în materie de expropriere pentru utilitate publică sunt supuse transcrierii (art. 722, 8°).

(9) Aubry et Rau, III, § 249, *in fine*, p. 124 (ed. a 5-a). Laurent, VIII, 144. Demolombe, XII, 732. — *Contră*: Solon, *Tr. des servitudes réelles*, 366, p. 300 (ed. din 1837) și alți autori citați în t. III a Coment. noastre, p. 139, nota 2.

(10) În ediția oficială din eroare se țice: *neînstrăinat*, în loc de *înstrăinat*. Textul trebuiește deci îndreptat.

(11) Diversele sisteme care s'au propus în această privință, și care se reduc la *cinci*, sau la *șase*, iar nu la *șapte*, după cum se țice în cartea de judecată a Judecăt. Ocol. II din Iași, se pot vedea în Baudry et Chauveau, *Des biens*, No. 1121, p. 840, 841, nota 3 (ed. a 2-a) și în Aubry et Rau, III, § 252, p. 148, 149, nota 9 (ed. a 5-a). Cpr. Demolombe, XII, 817 urm., și Dalloz, *Nouv. C. civ. annoté*, art. 694, No. 2 urm. Autorii acestui Cod enumără șase sisteme.

delicată chestiune în contra părerei ce am adoptat în Comentariile noastre de drept civil (III, p. 184, 185). Ea decide, în adevăr, că art. 627 consacră un mod particular de stabilire a servituților necontinue și aparente, mod de constituire care ar rezulta din o convenție tacită, a cărei existență ar fi legalmente presupusă, din cauza semnului prin care se manifestă servitutea, și din cauza destinației proprietarului căreia servitutea se datorește.

De și acest sistem este generalmente admis atât de o parte din doctrină, cât și mai cu seamă de jurisprudență ⁽¹²⁾, totuși noi persistăm în a crede că distincțiunea ce urmează a fi stabilită între art. 625 și 627 nu trebuie căutată în modul de separare a ambelor fonduri, ci în originea stărei de lucruri, invocată ca constituind servitutea. Pe când, deci, art. 625 presupune că această stare de lucruri este faptul proprietarului celor două fonduri, art. 627 se referă la cazul când lucrările de care acest text vorbește nu sunt opera proprietarului celor două fonduri și când, prin urmare, ele există înainte de întrunirea ambelor fonduri în aceeași mână. În cazul întâi există cu adevărat destinația proprietarului, și este neapărat ca servitutea să fie continuă și aparentă; pe când în cazul al doilea, nu există stabilirea unei servituți nouă, ci continuarea unei servituți preexistente, stinsă pentru moment prin confuzie (art. 638) ⁽¹³⁾ și este de ajuns ca servitutea să fie numai *aparentă*.

Legea permite, deci, cu mai multă ușurință menținerea unei servituți vechi de cât înființarea unei servituți nouă prin destinația proprietarului; căci acest mod de constituire nu este admis decât pentru servituțile care sunt în același timp și *continue și aparente* ⁽¹⁴⁾ (art. 625); pe când o servitute stinsă prin confuzie renaște, sau mai bine zis, *urmează a exista*, după cum se exprimă art. 627, chiar când ea este *necontinuuă*, precum:

⁽¹²⁾ Veđi Aubry et Rau, III, § 252, p. 147 urm. (ed. a 5-a), text și nota 9, *in fine*. Baudry et Chauveau, *Des biens*, 1123. Demolombe, XII, 821. T. Huc, IV, 424. Demante et Colmet de Santerre, II, 549 bis. Ducaurroy, Bonnier et Roustain, *Comment. th. et pratique de C. civ.*, II, 354. Dupuich. *Revue pratique*, anul 1862, t. XIII, p. 209. Cas. fr. D. P. 86. 1. 316. Sirey, 87. 1. 455. D. P. 87. 1. 388. D. P. 88. 1. 112 și 364. Sirey, 90. 1. 479. D. P. 93. 1. 526. Sirey, 93. 1. 340. D. P. 95. 1. 63 și 391. Sirey, 95. 1. 414, 415. D. P. 97. 1. 214, etc.

⁽¹³⁾ Confuziunea nu stinge, în adevăr, cu desăvârșire servitutea, ci aduce numai un obstacol vremelnic la exercitiul ei. Cpr. Planiol, I, 1884, 1916 (ed. a 2-a). Veđi și t. III a Coment. noastre, p. 184.

⁽¹⁴⁾ Ast-tel, dreptul de trecere, fiind o servitute *necontinuuă*, nu poate fi stabilit nici prin prescripție, nici prin destinația proprietarului, ci numai prin titlu. Cpr. Cas. rom. *Curierul Judiciar* din 1898, No. 28. Bulet. 1898, p. 890 și Bulet. 1899, p. 612. Cas. fr. D. P. 93. 1. 30. T. Huc, IV, 410. Baudry et Chauveau, *op. cit.*, 1103. Planiol, I, 1857, 1883. Veđi și t. VII a Coment. noastre, p. 250, nota 4.

un drept de trecere, de exemplu, sub condiția însă de a fi aparentă. Acesta este sistemul care ni s'a părut cel mai juridic când am examinat chestiunea pentru prima oară, și el rezultă în mod neîndoelnic din raportul lui Albisson către Tribunal ⁽¹⁵⁾. Judecăt. Ocol. II din Iași nu admite însă acest mod de a vedea, și în această controversă, care datează de o sută de ani, ea se pronunță pentru sistemul preconizat de Baudry și de savanții adnotatori a lui Zachariae (Aubry et Rau), pe care l'am arătat mai sus. Chestiunea fiind foarte discutată și discutabilă, fie-care este liber de a îmbrățișa sistemul care i se pare cel mai juridic. Constatăm însă cu plăcere că cartea de judecată ce am criticat numai în privința punctului relativ la servituți, este bine motivată și că redactorul ei este în curent cu doctrina cea mai recentă asupra chestiunei.

Adnotând mai multe sentințe ale Judec. Ocol. II din Iași și din Ploești, am avut ocaziunea de a ne convinge că titularii acestor judecătoria, d-nii *Erbiceanu* și *Scriban* (transferat astă-zi la Dorohoiu) ⁽¹⁶⁾ sunt uniți din cei mai buni judecători de ocol ce i avem astă-zi. Aceasta ne bucură, pentru că amîndoi sunt crescuți la școala noastră și au fost elevii noștri. Să sperăm deci că în curând ei vor fi înaintați, dobîndind locurile ce li se cuvine; sau atunci trebuie să deseserăm de a mai vedea dreptatea triumfând în țara românească.

D. Alexandresco

⁽¹⁵⁾ Veđi acest raport în Demolombe, XII, 820.—Veđi în acest din urmă sens: Laurent, VIII, 184 urm. și 301. Planiol, I, 1884 și 1916. Arntz, I, 1199, 1200. Marcadé, II, 657 urm. Thiry, I, 803, p. 829. Fréminville, *Tr. de la minorité et de la tutelle*, II, 738, p. 196 urm. (ed. din 1845). Massé-Vergé II, § 337, p. 203, text și nota 10. Duvergier asupra lui Toullier, II, 613, p. 282, nota a. Rivière, *Jurisprudence de la Cour de cassation*, No. 196. Del Marmol, avocat la Liège, *Revue pratique de droit fr.*, anul 1863, t. 16, p. 55 urm. C. Lyon, Sirey, 32. 2. 123 și Répert. Dalloz, *Servitude*, 1024. Jurisprudența belgiană este în acelaș sens. Veđi decisiile citate de Thiry, I, p. 829, nota 2. Tot în acest sens se vede redactat și art. 720 din Ante-proiectul de revisuire a lui Laurent.

⁽¹⁶⁾ Sunt impiegat,
În veci mutat
Și premutat
Și prea mutat!
Fără răgaz
Între Români,
Aice ađi
S'aiurea mâni.
Cere în zadar
Pe loc a sta,
Ș'am ajuns chiar
De haimana!

(V. Alexandri, Haimana)

Toge reglementare

Pentru d-nii ADVOCAȚI și magistrați
Se găsesc de vânzare în calitate superioară
La magazinul de pălării

R U B E N S

28, Calea Victoriei, 28, în fața Poliției Capitalei